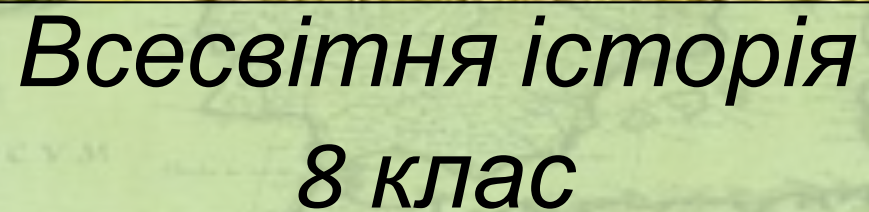

A historical map of Europe and Asia, likely from a 17th-century atlas. The map shows the continent of Europe on the left and Asia on the right, separated by the Ural Mountains and the Caspian Sea. The map is titled 'EVROPA' and 'ASIAE'. A green rectangular box with rounded corners and a drop shadow is overlaid on the map, containing the text 'Річ Посполита.' in large, bold, black letters. The box has a small white scroll-like detail at the top right corner.

Річ Посполита.

A green rectangular box with rounded corners and a drop shadow, containing the text 'Всесвітня історія' and '8 клас' in black letters. The box has small white scroll-like details at the top left and bottom right corners.

***Всесвітня історія
8 клас***

План уроку:

- 1. Польща в XVI – першій половині XVII ст. Господарський розвиток. Суспільно-політичний розвиток.
- 2. Реформація та Контрреформація.
- 3. Зовнішня політика.
- 4. Культура Речі Посполитої XVI – XVII ст.

Польща в XVI – першій половині XVII ст.

- Польське королівство і Велике князівство Литовське у першій половині XVI ст.
- Люблінська унія 1569 р.; об'єднання Польщі та Литви і утворення Речі Посполитої
- Литовські території, які увійшли безпосередньо до Польського королівства внаслідок Люблінської унії
- Кордони Речі Посполитої у 1569 р.
- Лівонська війна 1558 – 1583 рр.
- Походи короля Стефана Баторія
- Території Лівонського ордену і Московського царства, які відійшли до Речі Посполитої за Ям-Запольською угодою 1582 р.
- Польсько-московська війна 1609 – 1618 рр.
- Походи на Москву Сигізмунда III і королеви Владислава
- Території, які відійшли до Речі Посполитої за Деулінською угодою 1618 р.
- Східний кордон Речі Посполитої у часи її найвищої могутності (1618 – 1622 рр.)
- Межа територій, втрачених Річчю Посполитою внаслідок Митавського миру зі Швецією (1622 р.) і Полянського миру з Московським царством (1634 р.)
- Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького
- Початок Національно-визвольної війни (весна 1648 р.)
- Українська козацька держава у 1649 р.
- Столиця Української козацької держави

• Багатонаціональна держава: включала польські, литовські, українські, пруські землі, частину

Варшава на початку XVI

**Магнати – великі
землевласники з
давніх родів польської
знаті.**

**Шляхта –
дрібнопомісне
службове
дворянство.**

Духовенство

Католицьке
було
авторитетною
силою,
православне та
греко-
католицьке
впливу не мало

Селяни – сплачували податки, у XVI ст. закріпачені.

Міщани – сплачували податки, були обмежені в праві обіймати державні посади.

*Польський купець.
Гравюра XVI ст.*

Міщани

Селяни

У XVI ст. поширюються
фільваркові господарства,
посилюється кріпосне
гноблення.

Фільварок – багатогалузевий господарський комплекс, що ґрунтувався на постійній щотижневій панщині кріпаків і був орієнтований на товарно-грошові відносини та ринок; зберігає риси натурального господарства.

1569 р. – Люблінська унія.

Об'єднання Польського королівства й Великого князівства Литовського в одну державу — Річ Посполиту з єдиним королем і сеймом.

Велике князівство Литовське зберігало широку автономію, але українські землі повністю переходили під владу польських феодалів.

- Польське королівство в середині XVI ст.
- Велике князівство Литовське в середині XVI ст.
- Кордони Речі Посполитої, утвореної внаслідок Люблінської унії
- Межі литовських територій, які за Люблінською унією ввійшли до складу Польського королівства
- Території, приєднані до Речі Посполитої в 1582—1622 рр.
- Межі територій, утрачених Річчю Посполитою на користь Швеції (1622 р.) та Московської держави (1634 р.)
- Території, приєднані до Речі Посполитої в 1633—1657 рр.
- Українська козацька держава (Військо Запорозьке) в 1649 р.
- Східний кордон Речі Посполитої за «Вічним миром» 1686 р. з Московською державою
- Васальні герцогства Речі Посполитої (Пруссія до 1657 р.)

Шляхетська демократія Речі Посполитої

Сформована станово-представницька монархія:

король обирається сеймом, який суттєво обмежує його повноваження, не має власної армії.

Сейм – вищий орган державного управління.

Скликався раз на два роки.

Палати

Сенат (король, найвищі урядовці й духовні особи).

Ізба, або палата послів (шляхта, обрана на земельних зборах)

Особливості устрою:

Сейм вирішував усі державні питання.

Обов'язковий принцип
одностайності при
ухваленні рішень
сеймом – liberum
veto.

У період між
сеймами державою
керував король.

Діяльність короля
контролювалася
призначеними
сеймом сенаторами-
резидентами.

Король
зобов'язаний
виконувати рішення
сейму.

Шляхта мала право
не тільки не
підпорядковуватися
владі короля, а й
чинити збройний
опір.

Сигізмунд II Август з династії Ягеллонів.

- З 1530 р. – король Польщі.
- З 1569 р. – король Речі Посполитої.
- Сприяв об'єднанню Литви і Польщі.
- Покровитель католицької церкви.
- Не перешкодив поширенню

Генріх Валуа (1573 р.).

- Був королем кілька місяців.
- Утік до Франції відразу після смерті брата – короля Карла IX.

Стефан Баторій (1576 – 1586 рр.).

- Намагався укріпити королівську владу, спираючись на католицьку церкву.
  - Сприяв діяльності єзуїтів.
- Брав активну участь у Лівонській війні.
- У **1579** р. заснував Академію у Вільно (нині Вільнюський університет).
  - Запровадив виборні шляхетські трибунали, як вищий суд, замість королівського.

З 1587 р. – королівська династія Ваза.

Сигізмунд III
(1587 – 1632 рр.)

- Країна бере участь у подіях Смути в Московській державі.
- Внаслідок Визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького втрачені українські землі.

Владислав IV
(1632 – 1648 рр.)

Реформація в Польщі.

Кальвінізм

Не набув прихильності в народі, проте було створено близько 100 протестантських общин. До них входили передусім представники шляхти.

Соціанство

Поширене серед шляхти і міщан. Сповідувало ідеї свободи і духовної чистоти людини, людську природу Ісуса Христа, неприйняття ікон у богослужінні, необхідність ліквідувати смертну кару. Соціани відкривали школи, друкарні, поширювали літературу.

Реформація майже не торкнулася селянського середовища: польські селяни залишалися католиками, українські та білоруські – православними.

Контрреформація в Польщі.

Опорою
Контрреформації
стала королівська
влада, для боротьби з
непокірною шляхтою.

Діяльність
єзуїтського
ордену,
формування
мережі
єзуїтських
колегій.

**Берестейська
унія (1596 р.).**

У **1658 р.** соціан звинуватили у
співробітництві зі шведами і
вислали з країни.

У **1718 р.**
некатоликам
заборонено
засідати у сеймі.

Зовнішня політика.

Участь у Лівонській війні: король Стефан Баторій забезпечив панування Речі Посполитої в Лівонії (Ям-Зампольське перемир'я 1582 р.)

Підтримка Лжедмитрія I та інтервенція до Московського царства за часів Смути, що завершилася поразкою польських військ.

Війни з Туреччиною за українські території:

1620 – 1621 рр. –
перемога польсько-
козацького війська під
Хотином.

1672 – 1676 рр. –
перехід Поділля під
владу Туреччини, що
підтримала
козацького гетьмана
П. Дорошенка.

1683 – 1699 рр. –
розгром турків біля
Відня; повернення
до Польщі Поділля і
частини
Правобережної
України.

„Вітаю народ, який – хоча і колись вважався варварським – тепер так прекрасно розвивається у галузі науки, права, релігії і у всьому, що протилежне всілякій неотесаності, і може конкурувати з самими культурними народами”.

XVI ст. – «ЗОЛОТИЙ ВІК» польської культури.

**Вплив ідей
Відродження.**

**Значний інтерес до
науки та відкриттів.**

**Пробудження
інтересу до книг
серед широких
верств суспільства.**

**У XVII ст. на
території Речі
Посполитої
поширилося
польське, або, як
його називали,
«сарматське
бароко».**